

Platforma Rozumné právo: Je třeba zjednodušit elektronické právní jednání

V Praze 1. června 2020 – Členové názorové platformy Rozumné právo jsou přesvědčeni, že koronavirovou krizí lze využít k odstranění zbytečné administrativy a právní regulace, která škodí podnikání a komplikuje občanům život. Krize a s ní spojená omezení ukázala důležitost elektronických forem právních jednání, a je proto potřeba, aby jim poskytl odpovídající ochranu i náš právní řád. Platforma Rozumné právo navrhuje přistupovat k jednání učiněnému e-mailem či prostřednictvím komunikačních aplikací jako je WhatsApp nebo Facebook Messenger způsobem, který zachová jeho platnost i v případě, je-li vyžadována písemná forma. Cílem je postavit najisto, že smlouvy uzavřené prostřednictvím těchto moderních komunikačních kanálů budou považovány za platné a závazné. Zjednodušená by měla být i anachronická úprava elektronického doručování pracovněprávních dokumentů neodpovídající realitě 21. století.

Doporučení:

- správně aplikovat unijní nařízení eIDAS, podle kterého může být „podpisem“ i prosté napsání jména a příjmení v textu elektronického dokumentu, např. e-mailu [nebo zprávy poslané prostřednictvím online komunikační aplikace];
 - přijmout legislativní změnu s cílem usnadnit adresátovi právního jednání důkaz, že při elektronickém právním jednání (komunikaci prostřednictvím e-mailu, textové zprávy, aplikací WhatsApp, Viber, Signal, Facebook Messenger ad.) byla naplněna písemná forma, a to zakotvením vyvratitelné právní domněnky, že je-li právně jednáno z elektronické adresy, kterou osoba již v právním styku dříve použila nebo tuto adresu předtím sama uvedla, má se za to, že právně jedná právě tato osoba;
 - zjednodušit nedůvodně přísnou a v praxi téměř nepoužitelnou regulaci elektronického doručování mezi zaměstnavateli a zaměstnanci.
1. Již od 1. 7. 2016 je v celé EU platné a účinné Nařízení č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu (eIDAS). V návaznosti na toto Nařízení byl v České republice přijat zákon č. 297/2016 Sb., podle jehož § 7 má prostý elektronický podpis stejné účinky jako vlastnoruční podpis. Jinými slovy řečeno, **elektronický podpis spočívající v prostém napsání jména a příjmení v textu elektronického dokumentu je podle platných a účinných právních předpisů postaven naroveň podpisu vlastnoručnímu**. Vždy ovšem musí být takové jednání spojeno s vůlí podepsat, tedy stvrdit konečnost a závaznost jednání svým podpisem (automaticky přednastavený podpis tedy takové účinky mít nemusí).
 2. Bohužel však existuje problematická judikatura Nejvyššího soudu, podle které není dodržena písemná forma omluvy, byla-li omluva na webové stránce uveřejněna bez elektronického podpisu (rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1741/2017), nebo jsou neplatné námítky proti výpovědi z nájmu, byly-li zaslány e-mailem bez kvalifikovaného elektronického podpisu (rozhodnutí sp. zn. 26 Cdo 1230/2019). Posledně citované rozhodnutí zabránilo nájemci bránit se u soudu výpovědi z nájmu podnikatelských prostor jen proto, že námítky zaslal e-mailem bez kvalifikovaného elektronického podpisu. To zvláště s ohledem na události posledních měsíců vyznívá velmi neprakticky a necitlivě k realitě komunikace běžné ve 21. století.
 3. Přestože citovaná judikatura se týkala případů, na které se ještě nevztahovalo nařízení eIDAS a snad ji zatím nelze považovat ze strany Nejvyššího soudu za judikaturu konstantní, **je třeba takovou interpretaci jednoznačně odmítnout, tím spíše v dnešní době, kdy je elektronická komunikace**

nejběžnější formou písemné komunikace. Zejména v době (post)koronavirové by mělo být postaveno najisto, že takto provedená jednání jsou platná, neboť četnost elektronických právních jednání v souvislosti s mimořádnými opatřeními významně vzrostla.

4. **První doporučení tedy směřuje k metodologicky správné interpretaci a aplikaci citovaných ustanovení Nařízení eIDAS i zákona č. 297/2016 Sb.**
5. Ačkoli část odborné veřejnosti má i přes výše uvedené za to, že prosté napsání jména a příjmení jednající osoby v e-mailu není (nikdy) elektronickým podpisem, máme za zjevné, že i při absenci podpisu může být zachována písemná forma právního jednání (§ 562 OZ).¹ Při různorodosti způsobů elektronické komunikace v dnešní době by však bylo třeba **postavit najisto, že písemná forma ve smyslu § 562 odst. 1 občanského zákoníku („OZ“) může být zachována i při komunikaci přes email, textové zprávy či různé komunikační aplikace (WhatsApp, Facebook Messenger, Viber, Signal, Telegram apod.).**
6. Inspiraci pro možné legislativní řešení lze nalézt v nedávném návrhu novely slovenského občanského zákoníku. Podle něj měla být zavedena **vyvratitelná právní domněnka, že je-li právně jednáno z elektronické adresy, kterou osoba již v právním styku někdy použila nebo tuto adresu předtím sama uvedla, má se za to, že jedná právě tato osoba.** Jedná se o jednoduché a rozumné řešení, které reflektuje dnes běžně zažité způsoby elektronické komunikace, v rámci níž je běžné, že je identita jednající osoby vyjádřena pouze její elektronickou adresou. **Pro případy zneužití elektronické identity je však i v tomto případě ponechán prostor pro prokázání opaku.** Elektronickou adresou není myšlena pouze e-mailová adresa, ale i jméno (login/číslo), pod kterým dotyčná osoba komunikuje v rámci jiných způsobů elektronické komunikace, ať již jde o chatovací služby, sociální sítě, či jiné komunikační platformy.
7. Legislativní úprava by mohla být provedena jednoduchou novelizací § 562 odst. 1 OZ, konkrétně přidáním další věty s tímto zněním: *„Je-li právně jednáno z elektronické adresy, kterou osoba v předcházejícím právním styku využívala nebo kterou předtím sama uvedla, má se za to, že právně jednala tato osoba.“*
8. **Členové názorové platformy Rozumné právo tedy navrhují přijmout legislativní změnu s cílem usnadnit adresátovi právního jednání důkaz, že při elektronickém právním jednání (komunikaci prostřednictvím e-mailu, textové zprávy, aplikací WhatsApp, Viber, Signal, Facebook Messenger ad.) byla naplněna písemná forma.**
9. Domnívají se zároveň, že pracovní právo by nemělo zůstat stranou a ignorovat technologickou realitu. Zákoník práce v současném znění ve svém ustanovení § 335 upravuje tzv. elektronické doručování písemností mimořádně rigidně. Aby bylo doručení písemností účinné, je třeba vyhovět poměrně přísným požadavkům, které toto ustanovení předepisuje. Jsou jimi:
 - a. předchozí výslovný písemný souhlas zaměstnance s tímto způsobem doručování;
 - b. poskytnutí elektronické adresy zaměstnancem;
 - c. doručovaná elektronická písemnost musí být podepsána uznávaným elektronickým podpisem;
 - d. převzetí doručované písemnosti musí zaměstnanec potvrdit datovou zprávou podepsanou svým uznávaným elektronickým podpisem, a to do tří dnů ode dne odeslání elektronicky doručované písemnosti.

¹ § 562 odst. 1 OZ zní „Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby.“

10. Existující právní úprava řeší pouze doručování konkrétních dokumentů (písemností) prostřednictvím sítě nebo služby elektronické komunikace, ne však elektronickou komunikaci mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem jako takovou, kde obsahem zprávy je e-mailová zpráva sama. Je zjevné, že tato právní úprava je v podstatě nepoužitelná a jedná se o očividný anachronismus. **Takto přísné požadavky nejsou v praxi u většiny zaměstnanců (někdy ani zaměstnavatelů) splnitelné, a tudíž se doporučuje jejich legislativní změna.**
11. Prvním krokem ke zefektivnění elektronického doručování pracovněprávních dokumentů je **dát zaměstnavatelům jednoznačnou možnost získat souhlas zaměstnance nejen pro elektronické doručení konkrétního pracovněprávního dokumentu, nýbrž pro elektronické doručování všech v budoucnu doručovaných pracovněprávních dokumentů.** Lze doporučit, aby v souladu s běžnou každodenní praxí komunikace mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem mohl dát zaměstnanec souhlas s komunikací prostřednictvím e-mailových zpráv obecně, kdy je možné právní jednání učinit již v rámci samotného e-mailu a není třeba, aby byl dokument (písemnost) k elektronické zprávě přiložen. Takový souhlas by se mohl týkat i komunikace mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem po skončení pracovněprávního vztahu, pokud by se skončeným pracovněprávním vztahem souvisí – kupř. komunikace ohledně předání agendy, výplaty odstupného, konkurenční doložky, závazků po skončení pracovního poměru apod. Doporučujeme výslovně uvést, že zaměstnanec má možnost takový souhlas odvolat.
12. V případě udělení souhlasu zaměstnancem by bylo možno implementovat možnost komunikace mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem prostřednictvím elektronické sítě nebo služby elektronických komunikací **bez nutnosti potvrzování jejího přijetí zaměstnancem datovou zprávou (*nota bene* podepsanou uznávaným elektronickým podpisem),** jak je tomu doposud.
13. Členové názorové platformy Rozumné právo jsou připraveni poskytnout veřejným institucím svou součinnost a expertízu za účelem implementace uvedených doporučení.

Co je názorová platforma Rozumné právo?

Názorová platforma Rozumné právo je nezávislá expertní skupina právníků působících v nejrůznějších oborech práva v praxi i v akademii. Jejím cílem je poskytnout vládě, parlamentu a dalším veřejným institucím odbornou oponenturu návrhů zákonů a dalších regulatorních opatření a zároveň sloužit jako rezervoár podnětů pro jejich racionální implementaci v tuzemských podmínkách. Platforma Rozumné právo není spojena s žádnou politickou stranou nebo hnutím, obchodní společností nebo jinou institucí a všichni její členové vykonávají svou činnost bez nároku na honorář nebo jinou odměnu. Stanoviska publikovaná na platformě Rozumné právo nejsou stanovisky organizací, v nichž členové názorové platformy působí.

Členové názorové platformy Rozumné právo k 1. červnu 2020

- Petr Bezouška, občanské právo
- Václav Bílý, finanční právo
- Marie Brejchová, prezidentka Unie podnikových právníků
- Petr Bříza, mezinárodní právo soukromé a právo EU
- Hana Gawlasová, pracovní právo a právo elektronických komunikací
- Tomáš Gřivna, trestní právo
- Adéla Havlová, právo veřejných zakázek
- Jan Lasák, obchodní právo
- Robert Neruda, právo hospodářské soutěže

- Petra Nováková, daňové právo
- Tomáš Richter, insolvenční právo
- Markéta Selucká, soukromé právo a ochrana spotřebitelů
- Ladislav Smejkal, pracovní právo a trestní právo
- Ondřej Trubač, daňové právo a compliance
- Jan Wintř, ústavní právo

K řešení dílčích otázek mohou být přizváni další odborníci z různých, i neprávních oblastí.

Web: www.rozumnepravo.cz

LinkedIn: [Rozumné právo](#)

Twitter: [@RozumneP](#)

Kontakt pro média: Klára Donathová, tajemnik@rozumnepravo.cz